

УДК 94 (477)

Юрій Древніцький

**ВОЛОДИМИР СТАРОСОЛЬСЬКИЙ У БОРОТБІ ЗА
УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

У статті висвітлено участь В. Старосольського у молодіжному русі початку ХХ ст. за створення українського університету у Львові, розкрито його роль в організації та проведенні студентської сецесії 1901 р.

Ключові слова: Володимир Старосольський, університет, “Молода Україна”, віче, сецесія.

Володимир Старосольський належав до плеяди діячів українського національного руху, становлення особистості яких припало на кінець ХІХ – початок ХХ ст. Це був переломний період в історії Галичини, що було пов’язано з політизацією українського національного руху, утворенням партійно-політичної системи, в середовищі якої висунуто й аргументовано постулат політичної самостійності України. Під впливом передової української інтелігенції місцева молодь усе активніше усвідомлювала себе українцями, ставила радикальні проекти власного майбутнього. Посилення конфронтації з польським національним рухом, ідейна боротьба в українському таборі між течіями різного спектру – від русофілів до народовців – було тим тлом, на якому молодь робила вибір модерної національної ідентичності.

У цьому плані В. Старосольський не був виключенням. Процес становлення його як активної особистості та громадсько-політичного діяча пройшов через ряд етапів, на яких позначилися і соціальне походження, і характер освіти, й особисті знайомства. Усе це є своєрідним ключем для розуміння постаті В. Старосольського, ідейних поглядів і практичної діяльності політика.

Комплексне висвітлення окресленої проблеми залишилося поза межею історичних розвідок, але її окремі положення відображено у загальних працях з історії Галичини, в яких висвітлюються різні аспекти національного руху кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., де фігурує як учасник подій В. Старосольський. Так, у працях В. Леника [4], М. Мудрого, В. Качмара, З. Зайцевої [2] та Р. Ковалюка [3]. Зазначені автори розкривають діяльність молодіжних студентських організацій і рухів, боротьбу за створення українського університету у Львові на початку ХХ ст., вміщуючи згадки про В. Старосольського. Окремі аспекти даного питання розглядали сучасні дослідники О. Жерноклеєв та І. Райківський [1].

Рубіж ХІХ–ХХ століть у Галичині характеризувався прискореним розвитком українського національного руху, кристалізацією національно-політичної свідомості серед широких мас населення. Однак, політичне, культурне й економічне відродження українського народу наштовхнулося на запеклий опір поляків, що займали домінуючі позиції в Галичині. Польсько-українське протиборство охопило різні сфери суспільного життя краю, особливо гострим було в питанні створення українського університету у Львові.

Австрійська влада визнавала Львівський університет як двомовний (утраквістичний) навчальний заклад, але фактично ця двомовність існувала лише на папері, керівництво університетським життям належало полякам. Так, у 1899–1900 рр. обов’язки ректора виконував поляк о. Ю. Більчевський, деканом теологічного факультету був о. Ю. Комарницький, правничого – В. Пілат, медичного – А. Нога, філософського – К. Твардовський [5, с. 3]. Тільки на кількох кафедрах у Львівському університеті викладання дисциплін велося українською мовою (теологічна, педагогічна, цивільного та кримінального права, кафедра української мови і літератури та кафедра історії). Водночас більшість кафедр проводили навчання польською мовою, що становило понад 80 % усіх навчальних дисциплін. Очевидно, такий стан не задовільняв українське студентство, що становило на

1898/1899 н. р. 533 особи, стало потужним чинником у розвитку національного руху [3, с. 117].

У боротьбі українського громадянства за університет найактивнішу позицію займала студентська молодь, що організовувала демонстрації, з'їзди та інші масові акції. Молодіжні товариства висували змагання за український університет у Львові як одну з перших передумов здобуття української державності. “Академічна громада” не залишалася осторонь цієї боротьби за право освіти рідною мовою.

13 липня 1899 р. у Львові вперше було проведено українське студентське віче за участю студентів вищих шкіл Австрії, основною вимогою якого було відкриття українського університету. Одним із ініціаторів цього віча був В. Старосольський [6, с. 205]. Він же представляв на цьому зібранні українське студентство Відня [7, арк. 1]. Виступаючи за створення у столиці провінції українського вищого навчального закладу, В. Старосольський підкреслював роль університету як мірила культури кожного народу, найвищої інституції, що увінчує всю освітню систему, мережу початкових шкіл та гімназій. Лідер українського студентства поєднав у своїй промові історію з сучасністю, підкреслив право українців на власний університет: “Коли чужу ріллю уміли наші люди орати, що добули би вони для культури, коли б на рідній почві були знайшли спосіб працювати! А конечними условинами до научної праці є для нас власний університет” [8, с. 1]. Це була перша політична заява Володимира серед українського студентства Галичини. На цьому зібранні він також висловлював своє обурення з приводу недопущення студентів-богословів до участі у вічі. Його промова настільки вразила присутніх, що її початок було вміщено на першій сторінці праці “Українсько-руський університет” [8], виданої у Львові 1899 р. як “пам'ятної книжки першого віча студентів українців-русинів всіх вищих шкіл Австрії”.

Безумовно, на виступ В. Старосольського вплинули заклики провідних українських діячів краю, зокрема, М. Грушевського до боротьби за створення українського університету, опубліковані в галицькій пресі. Так, газета “Діло” 2 (14) липня 1897 р. вмістила велику статтю М. Грушевського “Добиваймося свого університету!”. У ній автор закликав уряд не доводити університетську справу до конфронтації, надати українцям можливість досягнути своє конституційне право на вищу національну школу. “Українці повинні мати свій університет – це їхнє право і пекуча потреба”, – наголошувалось у статті [9, с. 2].

Студентське віче 13 липня 1899 р. у Львові вирішило, що для успіху боротьби за університет необхідно мати центральний орган, який би підтримував зв'язок як зі студентськими громадами, так і з поодинокими діячами. На зібранні було обрано організаційний комітет, який відповідно до рішення віча затвердив редакційну комісію майбутнього студентського журналу, до якої увійшов і В. Старосольський [4, с. 94]. На довірочних зборах молоді, що відбулися відразу після віча 13 липня 1899 р., прийнято проект організації українського студентства з головним комітетом у Львові й осередками при кожній вищій школі, де навчалися українці [3, с. 118].

На виконання цієї ухвали восени 1899 р. у Львові було засновано товариство “Молода Україна”. Організація, по суті, була неформальною: не мала списків своїх членів, не вела протоколів засідань, а зв'язок між учасниками мав особистий характер, базувався на періодичних зустрічах і листуванні. Проте організація відзначалася високою дисципліною та глибоким іdealізмом учасників, готовністю до самопожертви в ім'я національного ідеалу. Серед членів “Молодої України”, що територіально охоплювала Галичину й Буковину, були навіть учні середніх шкіл, усього – близько тисячі осіб [10, с. 68]. Як згадував пізніше відомий адвокат і політичний діяч С. Ріпецький, “ініціатором та одним із передових ідеологів “Молодої України” був студент прав Львівського університету Володимир Старосольський, палкий український самостійник та ідеаліст, людина кришталюного характеру, глибокої вродженої культури, небуденного таланту та сердечної і товариської вдачі” [11, с. 7].

Очолював “Молоду Україну” провід – “Комітет десяти”, директиви якого виконувалися точно і без протестів. Один із його членів – Л. Цегельський так описав діяльність “Комітету” у споминах: “Управа створила себе сама, самостійно, дорогою особистого порозуміння

десятьох найдіяльніших і найрухливіших тоді... провідників української університетської молоді у Львові, їхній авторитет і моральний престиж серед товаришів студентів був такий, що нікому й в голову не приходило квестіонувати факт самозванчого складення і складу “Комітету десяти”... Все, що від того “Комітету” виходило, було наче святим приказом...” [10, с. 69]. “Комітет десяти” складався з представників п’яти політичних напрямків Галичини – соціал-демократичного, радикального, національно-демократичного, християнсько-національного та теоретично-монархістського [12, с. 46]. В. Старосольський в ньому представляв соціал-демократів.

Друкованим органом “Молодої України” став однойменний часопис, що почав виходити з 1 січня 1900 р. як щомісячник. В. Старосольський, разом із О. Грабовським, В. Темницьким, Є. Косевичем, Л. Цегельським, А. Крушельницьким і С. Горуком, увійшов до організаційного і редакційного комітетів часопису [13, с. 1].

Мета видання розкривалася у програмній статті, вміщеній у першому випуску, що була написана Є. Косевичем і В. Старосольським. У ній, зокрема, підкреслювалося: “Хочемо стати устами української молоді, якими вона мала висловлювати свої мої святі ідеали. Символом цих ідеалів, стягом, що під ним спішитемо у бій за наші ідеали, є для нас одно велике слово: Україна. Наша національна ідея – се не само питанє мови, не само питанє етнографічної відрубности; се питання політичної незалежності, питання потреб поневолених верств нашого народу, повної соціальної справедливости. Цілью нашого видавництва стати органом молоді всієї України. Між молоддю учнівською і молоддю середніх шкіл досі немовби стояв хінський мур. “Молода Україна”, вивішуючи стяг наших спільних ідеалів, має метою знищити цей кордон, заставити до праці всі гурти нашої молоді, бо це наші спільні ідеали, ідеали всієї молоді України” [13, с. 1–2]. Місячник виходив протягом 1900–1903 рр., усього було видано 33 номери. Його редактором і видавцем був М. Залітач, а серед авторів виділялися В. Старосольський і Л. Цегельський [1, с. 136].

У своїх статтях В. Старосольський порушував питання розвитку української культури та боротьби за український університет у Львові. Зазначені проблеми, на його думку, мали сприяти реалізації ідеалу організації – створення незалежної Української держави. Як писав В. Гнатюк, студенти прагнули “не лишатися позаду в культурному поході людскости...”, “по силам своїм докинути щось до суми культурних добутків людства...” і друге, що “рідний університет є... конечним кроком по дорозі до нашого ідеалу, яким є Україна ірредента” [14, с. 57].

Українська національна ідея в розумінні В. Старосольського мала широкий соціально-політичний зміст, атрибутами якої були не тільки національна державність, але й політична і національна свобода, демократія і соціальна справедливість. Без сумніву, цьому сприяло захоплення В. Старосольського популярними тоді серед молоді соціал-демократичними ідеями, а також науковий інтерес до національної проблематики, що згодом оформився у власну науково обґрунтовану теорію нації. Обґрунтування цього знаходимо у праці “Національний і соціальний момент в українській історії”. “Можна сміло сказати, – писав В. Старосольський – питання української державності, самостійного політичного буття зв’язане історично з питанням суспільного положення українського демосу сильніше, безпосередніше і тісніше, ніж у котрій іншій спільноті” [15, с. 153].

Працюючи в “Молодій Україні”, В. Старосольський багато уваги приділяв налагодженню контактів із діячами Наддніпрянської України, де, зокрема, шукав цікаві статті для журналу. Здійснення цього задуму відбувалося на перетині легальних та конспіративних зв’язків. Так, через адвоката Миколу Шухевича, дядька своєї нареченої Дарії, В. Старосольський дістав брошуру Миколи Міхновського “Самостійна Україна”, видав її в 1900 р. у Львові, а потім переслав тираж на Наддніпрянщину [12, с. 46]. Також ним були налагодженні зв’язки з Лесею Українкою, котра стала однією з дописувачів “Молодої України”. Головним партнером організації на Наддніпрянщині була Револьюційна українська партія (РУП), з членами якої були встановлені регулярні стосунки. Конспірація при цьому була така, що навіть “Комітет десяти” в повному складі не був поінформований про людей і

шляхи підпільного спілкування. Л. Цегельський називав чотирьох найбільш втаємничених: себе, С. Горука, В. Темницького і В. Старосольського [10, с. 79]. Щоправда, С. Ріпецький вказує на обізнаність у цих справах і Л. Ганкевича [11, с. 9].

8 липня 1900 р. організаційний комітет “Молодої України” в особі В. Старосольського та О. Грабовського звернувся до студентської молоді з відозвою, що публічно задекларувала вимогу української самостійності: “Нашим обов’язком заманіфестувати, що вся українська молодь стоїть і стоятиме під прапором незалежності України. Нашим обов’язком є односердно та одноставно друг при друзі, грімко та твердо проголосити світові, що найвищою ціллю, найвищою ідеєю національно-політичних змагань усієї молодіжї є незалежна Україна! Прибувайте на віче всієї української молоді з висших австрійських шкіл до Львова! Тут довершимо ідейного діла найкращих душ України! Тут закінчимо ми славно столітє нашого відродження! А на переломі двох віків засяє в блеску горячої любови, святих поривів і могутчої туги *Ucraina surgens!*” [3, с. 124].

14 липня 1900 р. у львівському готелі “Беллею” зібрався загальний з’їзд українського студентства і гімназійної молоді. На віче прибули професори-українці Львівського університету та відомі громадсько-політичні діячі: Ю. Романчук, Д. Савчак, М. Павлик, В. Охримович, В. Левицький, Л. Ганкевич та ін. Головою віча був обраний В. Старосольський. Доповідачі неодноразово піднімали гасла української державності. Зокрема, В. Старосольський прямо проголосив: “І підносимо ми боєвий стяг нашої самостійності і підносимо його в упоєню нашої віри, що ідемо в бій не лише за своє, а за щастя цілого людства. Підносимо його в тім глибокім пересвідченню, що Україна, коли стане, то “засвітиться світ правди” не лишень для себе, а для мільонів страдаючих і в рядах вільних народів піде добувати кращу долю людскости”. Закінчилося віче гімном “Ще не вмерла Україна!” [3, с. 126].

Ідеал незалежності на початку ХХ ст. усвідомлювався В. Старосольським як доволі віддалена перспектива. Розуміючи це, він був одним з ініціаторів ряду заходів, розрахованих на підняття національної свідомості. При підтримці організаційного комітету “Молодої України” в 1900 р. у Галичині пройшли Шевченківські вечори в учительських семінаріях, гімназіях та реальних школах Львова, Тернополя, Станіславова, Чернівців, Перемишля, Коломиї, Самбора, Сокаля, Золочева, Бучача, Стрия, Дрогобича, Бродів та ін. Учасником багатьох із цих заходів був В. Старосольський. Пам’ятними для нього виявилися Тарасові вечорниці у Львові 27 квітня 1900 р. У промові від молоді він підкреслив: “І як знаємо ми, що прийде і для нас день великого свята братерства і волі, так знаємо рівнож, що як його заповідь і услівє мусить прийти хвилинка, коли на широкій області наших земель, поміж мільонами синів нашого народу, не буде ні одної груди, що не була б жертвником Тарасових ідеалів. Лиш тоді ми чисті душею, гідні великої благодати волі, підемо її стрічати. Тоді і прийде великий день воскресіння. А щоби він прийшов, ми не пожалуємо і крові, коли її буде потреба, щоб скорійш поплило русло нашого життя, і скоріше донесло нас витати дождану хвилину! Бо знаємо ми, що не дождати нам чужі ласки, і знаємо, що ідемо в боротьбу, в якій лиш власна заслуга і власна сила дасть нам те, що належить ся нам – в якій буде витязем той, що горячіше бажає і більше готов посвятити, в якій і ми, хоч би ціною життя – мусили побідити!” [3, с. 122].

Другою важливою акцією цього часу стала сецесія українських студентів Львівського університету в 1901–1902 рр. Ініціатором сецесії виступив В. Старосольський [10, с. 76]. Це був протест проти покарання університетською владою тих студентів, які організували віча за створення українського університету та в цілому проти великодержавної політики поляків. Безпосередньою причиною студентської акції, що мала гучний резонанс у громадському житті, була заборона українцям складати присягу (іматрикуляцію – акт урочистого зарахування студентів І-го курсу – *Ю.Д.*) рідною мовою. У вересні 1901 р. В. Старосольський разом з іншими студентами закликав вносити подання в університет українською мовою [16, с. 3]. Невдовзі був створений “Організаційний комітет” для координації дій студентства. У другій декаді листопада 1901 р. в його середовищі активно

дискутувалася подальша тактика. Центральним для студентів стало питання отримання дозволу з боку Сенату Львівського університету на проведення віча. В. Старосольський, як і Є. Бурачинський, Є. Косевич, Д. Малець, зайняв більш помірковану позицію, вважав за необхідне дочекатися на офіційний дозвіл. Однак, у студентському середовищі домінували більш радикальні настрої. Так, В. Темницький виступав за організацію віча ще до закінчення переговорів із Сенатом. Тим більше, що з боку останнього час його проведення постійно відтягувався. 19 листопада 1901 р., не дочекавшись дозволу, віче було проведене й отримало широкий суспільний резонанс. Університетські власті покарали учасників несанкціонованого зібрання. Сенат до 3 грудня припинив навчання і відрахував п'ять активістів. Виникла загроза масового вступу в університет польського студентства і відсторонення від навчання політично активних українців. За таких умов В. Старосольський почав наполегливіше пропагувати ідею сецесії. До його групи приєдналися В. Щуровський та О. Мелень. На противагу їм В. Темницький пропонував чекати “зі зброєю в руці” [17, арк. 2].

Свою позицію В. Старосольський обґрунтовував наступним: по-перше, можливою втратою психологічної ініціативи, по-друге, необхідністю адекватної реакції на відрахування українців та заяви Сенату щодо української мови. “Мовчати, – писав він у відкритому листі до В. Темницького, – означало б капітуляцію” [17, арк. 2]. Серед інших можливих втрат у випадку вичікувальної позиції В. Старосольський називав збільшення числа студентів-поляків за рахунок українців [17, арк. 2].

В. Старосольський вважав, що бойкот спричинить актуалізацію українського питання на вищому політичному рівні. Австрійська влада буде змушена вирішувати питання прийому сецесіоністів до інших вищих навчальних закладів імперії. Показово, що саме після віча 19 листопада 1901 р. до міністра освіти у Відні була направлена делегація з чотирьох студентів, якій було обіцяно звернути увагу на університетське питання та забезпечити стипендії для кандидатів на професорів. В. Темницький, заручившись цією обіцянкою, намагався зупинити розгортання подальших, більш радикальних кроків [17, арк. 2].

3 грудня 1901 р. 440 українських студентів покинули Львівський університет і пішли навчатися до інших університетів Австро-Угорщини. Про своє рішення студенти того ж дня повідомили українську громаду закликом у газеті “Діло”. Зміст і сама мова заклику свідчать про те, що студенти надавали своєму вчинкові епохального значення. З цього приводу В. Старосольський в опублікованій статті з пафосом писав: “Се сини твої покидають нині святі простори твоїх земель. На жертovníк долі твоєї кинули нині сини твої велике слово. І слово се палає смолоскипом і слово се дріжить розгуком великого звона і лине до тебе; могуче, велике – віщує дні, що грядуть. Се слово дітей твоїх, що йдуть за твою долю – в бій ідуть, як сотні твої ходили шукати правди, волю добути тобі народе! Се дні вертають, що давно минули. Се воскресають горді твої полки-лицарі сплячі проснулись в могилах – на бій останній, на бій великий” [3, с. 128].

Оцінюючи дану акцію з перспективи трьох десятиліть, В. Старосольський писав: “Було ясно, що перед українським студентством простелиться історично-необхідний і довгий шлях демонстрацій на університеті, що день 19 листопада – це перший етап того шляху. Але в данім моменті допустимим був тільки виступ, в ефекті сильніший, ніж демонстрація з 19 листопада. Кождий інший виступ тільки затер би вражіння першого, пошкодив, а не допоміг би справі. “Ініціатива”, яку противник хотів перебрати в свої руки, ішла живовидячки в тому напрямі, щоби наша акція розбилася на ряд “буч”. Цей рахунок треба було перекреслити, і ми перекреслили його” [17, арк. 3].

У цілому В. Старосольський усвідомлював неможливість створення університету на початку ХХ ст., оскільки досить сильними були позиції поляків та Російська імперія, для якої створення українського університету було б викликом, однак вважав сецесію першим етапом на шляху активної боротьби за університет [17, арк. 4].

У грудні 1901 р. В. Старосольський представляв “Молоду Україну” на прощанні сецесіоністів. Безпосередньо при від'їзді з вокзалу він закликав студентів, “щоби тямали на

святі і безмежні обов'язки для русько-українського народу і головної його маси русько-українського мужицтва” [18, с. 1].

У наукових публікаціях, предметом яких є студентський рух у Галичині, часто наголошується на спонтанному характері студентської сецесії. Однак розгляд питання у ширшому контексті дає підстави стверджувати, що вона була результатом погоджених дій практично всього галицько-українського політикуму. У низці форм протестних акцій українців проти польської домінації на початку ХХ ст. сецесії не були рідкісним явищем. З метою посилення впливу на політичну атмосферу краю їх активно використовували українські політики. Так, першою була сецесія українських депутатів із Галицького сейму в липні 1901 р., другою – бойкот виборців у кількох повітах на сеймових виборах у серпні 1901 р. і, нарешті, – українських студентів із Львівського університету в грудні того ж року. Сюди ж можна віднести двотижневий бойкот українськими депутатами Буковинського сейму в липні 1902 р. й особливо широко відомий галицький аграрний страйк влітку 1902 р.

Отже, сецесію студентів з університету не можна розглядати поза межами тогочасної політичної практики українства, беручи до уваги тези тодішньої української публіцистики, наполягати на її виключно стихійному характері. Тим більше, що в сецесії брало участь практично все українське студентство без огляду на суспільно-партійні орієнтації. Москвофіли, що зазвичай відмежовувалися від акцій народовців, а також студенти-теологи, яким факультет забороняв без спеціального дозволу брати участь у будь-яких студентських вічах, цього разу проявили консолідовану позицію. Є підстави стверджувати, що це була спланована, хоча й емоційно насичена акція з елементами спонтанності [2, с. 55].

Активний виступ студентства засвідчив, що молодь зневірилася у можливості добровільних поступок польського керівництва університету на користь українців, прийшла до переконання про необхідність силою відстоювати свої права. Провідні українські партії – УНДП, УРП та УСДП, хоч і внесли домагання українського університету в програмні документи, не були готовими до негайної підтримки студентської акції політичними засобами [19, с. 321].

Студентська акція була неоднозначно сприйнята в тодішньому українському суспільстві. Частина відомих громадсько-політичних діячів, зокрема М. Павлик, В. Темницький та ін., вважали, що сецесія була “втечею з поля бою без бою”, через що не мала успіху. В. Старосольський належав до другого табору. На його думку, якщо “бій” зводиться до протестів (навіть із бійкою) та маніфестацій тільки в столиці краю, у Львові, то він буде безуспішним, означатиме тупцювання на місці, повторення попередніх помилок. Проблема українського університету залишалася б лише локальною, східногалицькою. Сецесія стала широкою пропагандою справи українського університету та української проблематики далеко поза межами Галичини, по всій Австро-Угорщині, а то й за кордоном. “Трудність такої популяризації сьогодні вже досить нам відома, так само як конечність її... Те що дала нам Прага після 1918 р., чи ж не було бодай в частині плодом того зерна, яке вкинули там сецесіоністи 1901/1902 р.” [17, арк. 3].

Професор УВУ в Мюнхені В. Янів уже з перспективи півстоліття стверджував: “Сецесія... спричинилася до пропаганди української справи й мала найбільше позитивне значення для створення настрою солідарности; цей настрої був початком багатой традиції боротьби за українське високе шкільництво” [12, с. 50]. На думку сучасного дослідника О. Жерноклеєва, акція не досягла очікуваного ефекту, водночас сприяла усвідомленню студентством неможливості домогтися бажаних змін власними силами, у відриві від боротьби всієї української спільноти за національні права, показала необхідність включення молодого покоління в цю боротьбу, в тому числі й у складі існуючих політичних партій [1, с. 136]. Сецесія сприяла усвідомленню лідерами української молоді власної сили, що дозволило на початку політичної кар'єри не загубитися в тіні старшого покоління, активно відстоювати власні, значно радикальніші погляди.

Після сецесії зі Львова до Кракова прибуло досить багато української студентської молоді. Між ними був і В. Старосольський. Разом з Л. Ганкевичем, В. Темницьким,

О. Луцьким він заснував у січні 1902 р. нову організацію – “Русько-українське академічне товариство” для забезпечення національних та наукових потреб українського студентства [4, с. 60].

25 липня 1902 р. у Львові відбулося чергове зібрання молоді, присвячене сецесії, в якому взяло участь близько 600 українських студентів і абсолювентів (випускників середніх шкіл – Ю. Д.). Відкрив віче В. Старосольський, на той час заступник голови центрального комітету молоді, промовою, в якій “охарактеризував політичну “українську” ситуацію та присвятив декілька слів пам’яті застрілених під час страйку в Чортківщині селян” [20, с. 1]. Віче ухвалило рішення про припинення сецесії для того, щоб “справу університетську перенести на ширше поле політичної і соціальної боротьби” [20, с. 2]. Після закінчення віча відбувся “комерс” (неофіційна частина зібрання – Ю. Д.) в цьому ж приміщенні, де проходило засідання. Як керівник цього заходу В. Старосольський привітав присутніх чеських гостей – Рудольфа Брожа (співредактор часопису “Samostatnost” і редактор “Casopis’u pokrokového Studentstva”) та Кирила Душека (член масариківської партії реалістів, співредактор часопису “Cas” та редактор “Studentsk’их Směr’iv”) і загалом подякував чехам, що “так гостинно прийняли нашу молодіж у “золотій” Празі” [21, с. 1].

У 1903 р. В. Старосольський став доктором права у Львівському університеті [22, арк. 1–2]. Але його зв’язок із студентством на цьому не припиняється. Він і далі брав участь у вічах, що домагалися відкриття українського університету у Львові [23, с. 2]. Разом із М. Грушевським, С. Дністрянським, К. Студинським, С. Рудницьким та М. Білецькою В. Старосольський став членом-засновником товариства “Ватра” у вересні 1910 р. На прохання М. Білецької він написав статут цього товариства, в якому вказав, що мета його – “сотворене як найлекших матеріальних умовин життя для української молодіжи в Галичині” через забезпечення дешевого або безкоштовного житла, харчування та медичної допомоги [24, арк. 15]. Засобами для здійснення цієї мети визначалися вступні та членські внески, добровільні пожертвування та доходи від видавництва, концертів та інших розважальних заходів, які організовувалися товариством. До організаційних зборів товариства В. Старосольський виконував обов’язки голови. У травні 1911 р. стараннями В. Старосольського створюється аналогічне товариство для допомоги академічній молоді в Австрії – “Поміч молодіжи” [24, арк. 18–18 зв.].

Активна участь у боротьбі за український університет, у якій В. Старосольський виступив одним з організаторів віч та сецесії студентів-українців із Львівського університету в 1901 р., була важливою складовою раннього періоду його громадсько-політичної діяльності. На протигагу радикальним закликам В. Темницького, В. Старосольський зайняв більш помірковану позицію, спрямував акцію в русло широкої політичної боротьби галичан початку ХХ ст., у рамках якої відбулася сецесія українських депутатів із Галицького сейму та бойкот виборців кількох повітів Галичини на сеймових виборах 1901 р.

Список використаних джерел

1. Жерноклев О., Райківський І. Володимир Старосольський: політичний портрет (до 125-річчя від дня народження) / Олег Жерноклев, Ігор Райківський // Людина і політика. – № 5. – 2003. – С. 135–150.
2. Зайцева З. Університетське питання в українському національному русі (1900–1914 рр.) / Зінаїда Зайцева // Матеріали V Буковинської Міжнародної історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 130-річчю заснування Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2005. – Т. 1. – С. 54–59.
3. Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях ХІХ–ХХ ст. / Ковалюк Роман. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2001. – 420 с.
4. Леник В. Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.) / Леник Володимир. – Мюнхен–Львів: Фенікс Лтд., 1994. – 181 с.
5. *Inauguracja roku szkol. 1900–1901 na uniwersytecie Lwowskim* // *Gazeta Lwowska*. – 1900. – 12 października. – № 233. – S. 3.
6. Головацький І. Старосольський Володимир-Степан / І. Головацький // Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1995. – Вип. 2. – С. 205–206.
7. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДАУ у м. Львові). – Ф. 834. – Оп. 1. – Спр. 21. – 4 арк.
8. Українсько-руський університет. Памятна книжка першого віча студентів українців-русинів всіх вищих шкіл Австрії в справі основання українського університету / Зібрав і видав М. Крушельницький. – Львів: Друкарня народова Ст. Манецкого і Сп., 1899. – 52 с.
9. Грушевський М. Добиваймося свого університету! // Діло. – 1897. – 2 (14) липня. – № 147. – С. 2.
10. Цегельський Л. “Молода Україна” – історичний спомин // Календар “Провидіння”. – Філядельфія, 1948. – С. 68–78.
11. Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво / Степан Ріпецький. – Львів: Наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові, 1994. – 358 с. + XVII с.
12. Старосольський Ю. Шляхами предків / Юрій Старосольський // Записки Наукового товариства ім. Шевченка / [ред. У. Старосольської]. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1991. – Т. 210. – С. 3–115.
13. Від редакції // Молода Україна. – 1900. – № 1. – С. 1–2.
14. Гнатюк В. Справа

українсько-руського університету у Львові / В. Гнатюк // Літературно-науковий вісник. – 1902. – Січень. – Т. XVII. – Кн. 1. – С. 49–72. 15. *Старосольський В.* Національний і соціальний момент в українській історії / В. Старосольський // Записки Наукового товариства ім. Шевченка / [ред. У. Старосольської]. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1991. – Т. 210. – С. 153–160. 16. *До рускої університетської молодіжи* // Діло. – 1901. – 10 (23) вересня. – С. 2–3. 17. *ЦДІАУ* у м. Львові. – Ф. 360. – Оп. 1. – Спр. 43. – 4 арк. 18. *Прощанє* молодіжи // Діло. – 1901. – 31 грудня (13 січня 1902). – С. 1. 19. *Цегельський Л.* Друге віче української академічної молодіжи // Молода Україна. – 1900. – Серпень. – № 8. – С. 291–321. 20. *З'їзд* укр.-рускої молодіжи // Діло. – 1902. – 13 (26) липня. – С. 1–2. 21. *З'їзд* укр.-рускої молодіжи // Діло. – 1902. – 16 (29) липня. – С. 1. 22. *ЦДІАУ* у м. Львові. – Ф. 360. – Оп. 1. – Спр. 5. – 2 арк. 23. *З'їзд* львівських русинів // Діло. – 1907. – 20 грудня (2 січня 1908). – С. 2. 24. *ЦДІАУ* у м. Львові. – Ф. 360. – Оп. 1. – Спр. 47. – 20 арк.

Юрій Древніцкий

ВЛАДИМИР СТАРОСОЛЬСКИЙ В БОРЬБЕ ЗА УКРАИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

В статтє отражено участие В. Старосольского в молодежном движении начала XX ст. за создание украинского университета во Львове, раскрыта его роль в организации и проведении студенческой сецессии в 1901 г.

Ключевые слова: Владимир Старосольский, университет, “Молодая Украина”, вече, сецессия.

Yuriy Drevnitskyi

VOLODYMYR STAROSOLSKYI IS IN A FIGHT FOR THE UKRAINIAN UNIVERSITY

In the article, participating of V. Starosolskyi is reflected in youth motion of beginning of XX item for creation of the Ukrainian university in Lviv, his role is exposed in organization and leadthrough of student secession in 1901.

Key words: Volodymyr Starosolskyi, university, “Young Ukraine”, veche, secession.